

Aldersbetinga variasjon eller språkendring? Om unge nordmenn og engelskpåvirkning

Anne Mette Sunde
UiT Norges arktiske universitet
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)

Sammendrag

Denne artikkelen diskuterer unge nordmenns rolle i den engelskspråklige påvirkninga på norsk. Det er vanlig å anta at unge nordmenn er mer engelskpåvirka enn eldre, og at det er de som leder an i anglifiseringa av språket. Et interessant spørsmål er imidlertid om bruken av engelsk blant de unge representerer påbegynnende språkendringer, eller om det snarere dreier seg om et livsfasefenomen knytta til ungdomstida og tidlig voksenliv. Jeg argumenterer for at ung alder i seg sjøl har begrensa betydning, og at det som bestemmer grad av anglifisert språkbruk, heller gjelder trekk ved livsførsel og språkholdninger som mange unge deler. Videre argumenterer jeg for at hvilke anglisisme som legges vekk med alderen, og hvilke som bevares og fører til endringer i norsk, delvis fordeler seg på *typen* anglisisme; anglisisme med fremmed form (typisk lånord) antas å være mer bevisste former som er enkle å unngå å bruke, mens anglisisme med hjemlig form (typisk kalkeringer) antas å være mindre bevisste og derfor vanskeligere å legge bort i overgangen til en ny livsfase. Artikkelen trekker inn eksempler på nyere språklige data fra sosiale medieplattformer – et materiale som hittil har vært lite utforska i norsk sammenheng. Dermed belyser artikkelen også sosiale mediers mulige rolle i språkendring, og hvordan dagens medievirksomhet kan sies å legge til rette for økt bruk av engelsk.

Nøkkelord: aldersbetinga variasjon, anglisisme, engelskpåvirkning, lån, kodeveksling, språkendring, ungdomsspråk

1 Innledning¹

1.1 Å studere språk i endring

Det fins noen ubestridelige fakta om språk, deriblant at de alltid er i endring. Fram til starten av 1900-tallet var forskninga på språkendring i hovedsak begrensa til

¹ Jeg vil rette en hjertelig takk til fagfeller og redaktører for kloke innspill som har styrka teksten betydelig. En stor takk går også til Stian Hårstad for litteraturtips og til Ivar Berg for verdifull gjennomlesing.

undersøkelser av allerede fullførte, historiske endringer. Slike diakrone studier har gitt oss mye kunnskap om hvilke mønstre språkendringer har fulgt opp gjennom tida. Det de derimot ikke kan fortelle oss like mye om, er *hvorfor* endringene har skjedd (Wagner, 2012, s. 371–372). Med framveksten av sosiolingvistikken på 1960-tallet blei det en utbredt idé at språkendringer også kan undersøkes *mens* de pågår, og at dette kan gi oss innsikt i hvilke sosiale faktorer som bidrar til å utløse dem. Denne vendinga tok utgangspunkt i nybrottsarbeidet til William Labov og det metodiske konseptet om *tilsynelatende tid* (engelsk ‘apparent time’) (f.eks. Labov, 1966, s. 218–220). Hypotesen til Labov var at pågående endringer i et språksamfunn kan avdekkes gjennom å sammenligne språket i ulike aldersgrupper, som hver kan antas å representere historiske trinn i språkutviklinga. Premisset for hypotesen er ideen om at individets språkssystem langt på vei fastsettes i løpet av ungdomstida eller tidlig voksen alder, i tråd med en antatt kritisk periode for språktillegning (Anthonissen & Petré, 2019, s. 2; Wagner, 2012, s. 372). På denne måten vil språket hos det yngre segmentet i et språksamfunn kunne tolkes som prognose på framtidens språk, og forskjeller i språkbruken mellom yngre og eldre språkbrukere vil indikere pågående, generasjonsvise endringer.

Utfordringa med denne måten å tolke språklig variasjon på er ideen om at individet ikke endrer språket sitt nevneverdig i voksen alder, og at forskjellene mellom generasjoner på ett tidspunkt vil være de samme lengre fram i tid. Ved sida av at ordforrådet åpenbart vil kunne vokse og justeres gjennom hele livet, har studier vist at også grammatiske trekk kan endres i voksen alder (f.eks. Anthonissen & Petré, 2019; Fonteyn & Petré, 2022, s. 99). Dermed vil det være vanskelig å vite om forskjeller i språkbruken mellom generasjoner på ett tidspunkt faktisk representerer pågående språkendringer. Alternativt kan forskjellene skyldes det som kalles *aldersbetinga variasjon* (engelsk ‘age grading’, jf. Wagner, 2012), nemlig at visse språktrekk tas i bruk og blir særegne for visse perioder av livet, og at de seinere forlates ved overgangen til en ny livsfase. Aldersbetinga variasjon rommer på denne måten bruken av språklige varianter som ikke er i endring, men som i stedet opptre som markører for personer i en bestemt fase av livet. Utfordringa er altså å bestemme om den variasjonen som fins mellom generasjoner i et språksamfunn, er sannsynlige språkendringer, eller om de heller utgjør en form for språkbruk som gjentar seg med hver generasjon.

1.2 Unge nordmenns rolle i anglifiseringa av norsk

I denne artikkelen diskuterer jeg hvordan dette kan avgjøres i det aktuelle spørsmålet om påvirkning fra engelsk i norsk. Sia midten av 1900-tallet har norsk i stadig økende grad tatt opp ord og uttrykk fra engelsk – kjent som språklige lån eller anglisisme. Dette skyldes tett kontakt med engelsk – gjennom amerikansk og britisk populærkultur, samt språkets rolle som internasjonalt fellesspråk i handel, vitenskap, teknologi og underholdning. Det er vanlig å anta at unge

nordmenn har et mer engelskpåvirka språk enn eldre nordmenn, og at det er de som leder an i “anglifieringa” av norsk. Forskning kobler mange av de engelske låna i norsk og andre nordiske språk til internasjonalt orienterte, engelskspråklige domener som står sterkt blant ungdom og unge voksne, som dataspilling og visse musikkmiljø (Graedler, 1998, s. 23; Lønsmann, 2009; Preisler, 1999; Sunde, 2016). I tillegg blir den engelskpåvirka sjargongen tilknyttet digital teknologi og kommunikasjon av mange forbundet med ungdommen (f.eks. Skretting, 2014), og anglismer har blitt trukket fram som et av de normbrytende trekk i den typiske ungdomsslangen (f.eks. Drange, 2009; Stenström & Jørgensen, 2009). Sia tusenårsskiftet syns påvirkninga fra engelsk å ha økt i omfang og endra karakter, både i og utafor Norge. Dette kan tilskrives en tettere og mer direkte kontakt med engelsk og viser seg blant anna i et voksende antall indirekte lån (Gottlieb, 2012; Pulcini et al., 2012; Sunde & Kristoffersen, 2018; Sunde, 2018; se del 2), samt lån som påvirker det grammatiske nivået i språket (Sunde, 2018). Også disse endringene antas å ha sitt opphav hos yngre generasjoner språkbrukere.

Jeg skal altså diskutere spørsmålet om det engelskpåvirka språket til unge nordmenn i dag vitner om ei akselererende anglifiering av norsk og ei pågående språkendring, eller om det heller skal forstås som et avgrensa ungdomsfenomen som vil tones ned eller legges vekk med alderen – samtidig som det muligens plukkes opp av neste generasjon ungdom. Sjøl om det kan være vanskelig å konkludere om språklig variasjon slik den fins i samtida, vil ei slik utforskning kunne kaste lys over hvilke sosiale og øvrige faktorer som er i spill i språkendring. I diskusjonen benytter jeg utvalgte eksempler hovedsakelig henta fra sosiale medieplattformer – en type språkdata som fortsatt er lite utforska og diskutert i norsk sammenheng.² Dermed vil jeg også berøre spørsmålet om hvilken rolle sosiale medier kan spille i språkendring, og hvordan dagens medievirkelighet legger til rette for økt bruk av engelsk. På bakgrunn av dette er det ei øvrig målsetting med artikkelen å inspirere til videre og mer omfattende empirisk forskning på dette området.

Artikkelen er bygd opp på følgende måte: I del 2 gjør jeg rede for hva jeg legger i termene anglismer og anglifisert språkbruk, som altså er den språklige variasjonen artikkelen tematiserer. I de to neste delene utforsker jeg grunnlaget for at ung alder er en relevant faktor i spørsmålet om engelskpåvirkning i norsk; del 3 presenterer noen tidligere sentrale antakelser om ungdomsspråk i sosiolingvistikken, mens del 4 tar for seg den utbredte kontakten med engelsk blant unge nordmenn især. Med utgangspunkt i denne bakgrunnen diskuterer jeg i del 5 hvorvidt de unges bruk av anglismer skal regnes som språkendringer eller aldersavgrensa variasjon (jf. avsnittet over), og hvor godt det anglifiserte

² Eksempla er henta fra åpne kontoer på primært YouTube og Instagram, det vil si at materialet er offentlig tilgjengelig for alle med en registrert bruker på disse plattformene. Derfor har jeg vurdert det som unødvendig å innhente samtykke for bruk av eksempla i forskning. Vurderinga er i tråd med SERISS-retningslinjene for forskning på sosiale medier, se https://cms.sikt.no/sites/default/files/inline-images/seriss_v17-bilde%20%281%29.pdf

ungdomsspråket egentlig forutsier framtidig språkbruk i denne sammenhengen. I denne diskusjonen legger jeg særlig vekt på betydninga av form på den ene sida og bevissthet hos språkbrukeren på den andre. Del 6 avrunder artikkelen.

2 Engelsk i norsk: anglismer og kodeveksling

2.1 Anglisismer

Konseptet *anglisme* har blitt definert på ulike måter. En definisjon som lenge har vært rådende på feltet, forklarer det som “a word or idiom that is recognizably English in its form [...] but is accepted as an item in the vocabulary of the receptor language” (Görlach, 2003, s. 1). Anglisismer regnes altså her som etablerte, leksikalske lån fra engelsk. I tillegg vektlegger definisjonen såkalte *direkte lån*, det vil si ord og uttrykk som på ulikt vis har bevart sin engelske form i mottaker-språket. Eksempler på anglisismer i norsk etter denne definisjonen er ord som *bacon*, *brownie* og *healing*, samt leksikaliserte uttrykk som å gå *all in* og *fake it till you make it*. Lån av denne typen har lenge vært den mest utbredte formen for anglifisering av norsk og øvrige språk i Europa (f.eks. Görlach, 2002).

I en annen, breiere definisjon beskrives anglisismer som “any individual or systemic language feature adapted or adopted from English, or inspired or boosted by English models, used in intralingual communication in a language other than English” (Gottlieb, 2004, s. 44). Her brukes *anglisme* som et paraplybegrep for å dekke *ethvert* trekk fra engelsk som opptrer i et anna språk, og definisjonen tar med andre ord høyde for at engelsk påvirker andre språk gjennom mer enn bare direkte leksikalske lån. En type påvirkning som dekkes av den vide *anglisme*-definisjonen, er indirekte lån, det vil si lån som på ulikt vis opptrer med norske ordformer eller morfem. Den vanligste typen indirekte lån er *oversettelseslån* eller *kalkeringer*. Dette er ord og uttrykk som er oversatt fra engelsk til norsk, ofte ledd for ledd eller ord for ord, som *frynsegode* fra engelsk ‘fringe benefit’ og *gå (inn) for* fra engelsk ‘go (in) for’ (Graedler & Johansson, 1997, s. 10). Nyere eksempler er uttrykket *stå ut*, som er oversatt fra *stand out* og betyr ‘å skille seg ut’; et anna er *over og over igjen*, oversatt fra ‘over and over again’ og brukt på bekostning av det mer tradisjonelle uttrykket *om og om igjen* (eller *igjen og igjen*) (Sunde & Kristoffersen, 2018, s. 280–282; se Sunde, 2018 for andre typer indirekte lån og flere kategorier kalkeringer).

På lik linje med direkte lån ser vi ei økning i indirekte lån – både i norsk og i andre språk i Europa (Andersen, 2022, s. 2018; Gottlieb, 2023, s. 24; MacKenzie, 2012; Pulcini et al., 2012). Denne veksten skyldes grunnleggende sett at kompetansen vår i engelsk har økt, og at vi dermed har fått et større engelskspråklig repertoar å låne fra. Samtidig er det slik at økninga i indirekte lån trulig også skyldes at de er vanskeligere å oppdage, både når vi leser eller hører dem, men også når vi sjøl produserer dem (se Castle, 2021; Matras, 2009; Matras & Sakel, 2007; Sunde, 2018; Van Coetsem, 2000). Dette kommer jeg tilbake til i del 5.2.

2.2 Kodeveksling til engelsk

En øvrig form for anglifisert språkbruk som er relevant å nevne, er kodeveksling til engelsk. Kodeveksling refererer til tilfeller der det skjer et fullstendig bytte mellom språk eller språklige *koder*, enten mellom eller innafor setninger, eller til og med innafor ord. Grensa mellom lån og kodeveksling kan være vanskelig å trekke. Dette handler om hvorvidt man vurderer det innveksla elementet som etablert i mottakerspråket eller ikke, enten i individet eller i språksamfunnet mer generelt (se diskusjon i Grimstad, 2017; Haspelmath, 2009). Setningene i (1) fra Svedal (2021, s. 94, 92), som har undersøkt bruken av engelsk i noen av Norges mest populære podkaster, viser det vi kan regne som åpenbare eksempler på kodeveksling, nemlig lengre engelske passasjer i en øvrig norsk kontekst:

- (1) a. ja absolutt det skal jeg gjøre *hey everyone I'm live from the fucking bunker we're hiding in because well Norway's gone* – men jeg tenker sånn ja krig blir – [...]
- b. [...] jeg synes det var jævlig *well fucking done* når det begynte og [...]

Mens anglisismer og språklige lån som regel brukes om avgrensa ord, uttrykk eller øvrige trekk som er tatt opp i og har ført til endringer i mottakerspråket, forstås kodeveksling heller som en type tospråklig oppførsel der man aktivt sjonglerer mellom ulike språk i kommunikasjonen. Ei slik veksling mellom avgrensa språk innebærer ikke nødvendigvis at de involverte språkssystema blir påverka, og dermed er kodeveksling strengt tatt ikke en form for språkendring. Samtidig kan ei slik endring i språkbruken som økt kodeveksling representerer, være relevant for å forstå hvordan lån oppstår i og bidrar til å endre et språk. For det første er det slik at en stor del av det vi regner som etablerte lån i norsk i dag, har vært realisert som kodevekslinger på et tidligere stadium; et lån forutsetter nemlig at *noen* på et visst tidspunkt har begynt å bruke trekk fra ett språk de har kunnskaper i, i et anna. For det andre vil kodeveksling til engelsk utgjøre engelskspråklig innputt for mottakerne, som igjen kan øke sannsynligheta for mer kodeveksling og flere mulige lån. Sjøl om kodeveksling altså ikke i seg sjøl gjelder som språkendring, utgjør det en slags anglifisert samtale- eller uttrykksform som både forutsetter og kan øke engelskkompetansen hos mottaker, og som mer generelt forteller oss noe om kontakten med og statusen til engelsk i Norge.

Til nå har vi sett at anglisismer kan være mer enn bare direkte lånord, og at anglifiseringa av norsk er i ferd med å skyte fart og endre karakter. I tida framover kan vi anta at trykket fra engelsk vil vedvare, og at det vil føre til flere anglisismer i norsk og mer anglifisert språkbruk. MacKenzie (2012, s. 30–31) predikerer at økt engelskkompetanse i Europa vil føre til flere lån, mer kodeveksling samt øvrige utfall av kontakt med engelsk “[...] which will to a minor extent Anglicize much of everyday language use”. Som nevnt i innledninga blir slik økt anglifisering ofte kobla til de unge. Men hvem er egentlig de unge, og hvilken rolle spiller ung alder, eller alder generelt, i språkendringer?

3 Ung alder og språkbruk

Når man snakker om å være ung eller gammel, tenker man ofte på kronologisk alder, altså hvor mange år en person er, eller biologisk alder, som refererer til hvilket fysiologisk eller kognitivt utviklingsstrinn en befinner seg på. Med utgangspunkt i dette har det vært vanlig å dele livet inn i fire overordna faser, i tråd med bl.a. Coulmas (2013): barndom, ungdom, voksen alder og alderdom. Disse fasene er ikke naturgitte, men forma av samfunnet og kulturen vår. For eksempel har den relativt nye ungdomsfasen vokst fram i forbindelse med utviklinga av moderne industrisamfunn (Eckert, 1997a, s. 162). Mens det for noen generasjoner sia var vanlig for bonde- og arbeiderklassen å gå ut i jobb rett etter konfirmasjonen, har yrkeslivet og voksenalderen fått et langt seinere starttidspunkt i vår tid. Starten på alderdommen kan tilsvarende sies å ha blitt forskjøvet, og i løpet av de siste tiåra har begrepet *middelaldrende* blitt etablert som en egen fase mellom voksentida og alderdommen (Garrett & Williams, 2009, s. 149). Det å være ung eller gammel må altså forstås som flytende begreper som kan brukes på tvers av kronologiske aldersspenn.

Det er med andre ord vanskelig å definere tydelig hvem vi refererer til når vi snakker om unge nordmenn eller unge språkbrukere. Det man uansett kan slå fast, er at språkforskere på ulike fagfelt er samstemte i at ung alder påvirker språklig atferd. Innafor sosiolingvistikken har disse oppfatningene delvis blitt forma av sosiologisk og psykologisk forskning som har tegna et bilde av ungdomstida som den mest dynamiske og kaotiske perioden i livet (se Hårstad 2010, s. 88–94). I denne fasen har man antatt at spørsmål om identitet og tilhørighet er særlig viktige, og at individet gjennomgår rivende utviklinger både fysisk og mentalt. Ungdomstida har også blitt forstått som en periode prega av avvik fra en normaltilstand og stabilitet som først oppnås i voksen alder (Hårstad, 2010, s. 89), og en utbredt tanke har vært at ungdommen har et behov for å distansere seg fra og opponere mot de voksne (f.eks. Kotsinas et al., 2000, s. 15). Slike ideer har bidratt til å forme vår forståelse av det typiske ungdomsspråket; forestillinga er at det kaotiske og opposisjonelle viser seg i språkbruken, som består av mer eller mindre bevisste normbrudd i form av uformelt og fornærmende språk (såkalt *dissing*), samt nye og særegne ord og uttrykksmåter som folk utafor livsfasen ikke forstår – deriblant anglismer og øvrige slanguttrykk (se f.eks. Hasund, 2006; Kotsinas et al., 2000; Stenström & Jørgensen, 2009). For eksempel hevder Gottlieb (2004, s. 50) at mange unge skandinaver anvender såkalte *unødvendige* anglismer i et forsøk på å finne sin plass i en ellers kaotisk tilværelse. Denne typen anglismer, også kjent som *luksuslån* (Pulcini et al., 2012) eller *kjernelån* (Myers-Scotton, 1993), betegner lån som tilsynelatende overlapper med hjemlige ord og som mottakerspråket strengt tatt ikke “behøver” (eksempelvis *paye* og *shave* for henholdsvis *betale* og *barbere*). Mens norsk over tid har lånt mange engelske ord for konsepter vi har mangla termer for (som *grille* og *airbag*), kan mange av anglisismene i ungdomsspråket – sett utafra – virke nye og overflødige. Dette forsterker inntrykket av et særegent og opposisjonelt ungdomsspråk. Sia

språklig variasjon er utgangspunktet for endring, har flere derfor ment at kimen til språkendringer nettopp fins i ungdomsspråket, jf. f.eks. Eckert (1997b, s. 52): “Adolescents are the linguistic movers and shakers [...], and as such, a prime source of information about linguistic change [...]” Her finner vi igjen tanken om at pågående språkendringer i et samfunn kan avleses i språket til de unge.

Med tida har oppfatninger om et motsetningsforhold mellom en ustabil og særlig kreativ ungdomstid og en stabil og konservativ voksenalder blitt tona ned og kritisert. Kritikken påpeker at det moderne livsløpet er mer individuelt og komplekst enn tidligere beskrevet, og at aldring innebærer omveltninger på ulike plan som ikke skjer samtidig eller på samme måte for alle (Hårstad, 2010, s. 93; Stæhr et al. 2022, s. 204). Dette innebærer at språkbruk og språklige omstruktureringer vanskelig kan la seg forutsi av alder eller livsfase aleine. Beskrivelser av ungdomsfasen som særlig variert og ustabil – språklig og ellers – hevdes dessuten å skyldes at forskningen i hovedsak har fokusert på yngre språkbrukere og samtidig oversett andre aldersgrupper (Stæhr et al., 2022, s. 203–204). Dette har ført til forenkla syn på forholdet mellom språk og alder og en myte om at språket mer eller mindre stabiliserer seg etter hvert som man blir eldre.³ Sjøl om ungdomsspråket tilsynelatende skiller seg ut ved å være mest synlig anglifisert fra utsida, kan man altså ikke forklare den engelskpåvirka språkbruken ut fra alder eller livsfase aleine. I så tilfelle står man i fare for å overse andre relevante aspekter. I denne sammenhengen må vi i stedet – eller i tillegg – undersøke andre trekk ved livsførselen som mange unge deler.

4 Drivkrefter i kontaktutløst språkendring

Når man diskuterer påvirkning fra engelsk på norsk, er engelsk det vi kan kalle et *giverspråk*, mens norsk er et *mottakerspråk*. To sentrale faktorer som kan forklare slik kontaktutløst språkendring, er språklig og kulturell prestisje på den ene sida (Haspelmath, 2009, s. 48; Matras, 2009, s. 150), og grad av kontakt med giverspråket på den andre (Thomason & Kaufman, 1988, s. 46–50). Prestisjefaktoren handler om at et språk ofte blir et giverspråk fordi det er forbundet med sosial dominans og har høy anseelse i et samfunn. Anseelsen er ikke knytta til språket i seg sjøl; i stedet er det – i vårt tilfelle – den amerikanske og britiske kulturen som står høyt i kurs, og som vi kan forsøke å assosieres med gjennom å bruke deler av denne kulturen sitt språk. Et anna forhold ved engelsk er at det har høy status internasjonalt i kraft av å være et utbredt og såkalt “nøytralt” arbeidsspråk og kommunikasjonsmiddel på tvers av landegrensar. Fra etterkrigstida og utover har engelsk fått ei viktig rolle blant anna i internasjonale organisasjonar og forskning, i kommunikasjonsystemer for sjø- og luftfart samt

³ I sosiolingvistikken fins det også dokumentasjon på at språket endrer seg gjennom livsløpet. Blant anna vet vi fra visse engelskspråklige samfunn at bruken av ‘the vernacular’ (dvs. et folkespråk eller en dialekt, i motsetning til en muntlig standard) tar seg opp igjen i pensjonsalderen, når det sosiale presset for å bruke den språklige standarden blir mindre (se f.eks. Holmes & Wilson, 2022, s. 245–246).

i digital teknologi. I tillegg har engelsk befestet seg som et fellesspråk på digitale medie- og underholdningsplattformer som særlig er forbundet med de unge, som ulike dataspill og sosiale medier.

Den andre faktoren som kan forklare språkendring av denne typen, handler om at påvirkninga fra et giverspråk øker når kontakten med – og dermed også kompetansen i – språket øker. Dette gjelder særlig når giverspråket *samtidig* blir regna som prestisjefullt blant mottakerspråkets brukere. Å verdsette engelsk er ikke noe det unge segmentet i befolkninga er aleine om. Likevel er det vist at det er de unge som er mest positive til engelsk (Kristiansen & Vikør, 2006; Kristiansen, 2010), noe som sannsynligvis henger sammen med at yngre også bruker språket hyppigst (jf. Kristiansen & Vikør, 2006, s. 200). I dag ser vi dette særlig gjennom den digitale kontakten med engelsk; dagens “digitalt innfødte” har hatt tett kontakt med engelsk gjennom oppveksten, og Språkrådet (2017, s. 63) anslår at barn ned i treårsalderen ofte møter språket gjennom nettbasert underholdning og dataspill. I dag tilegnes altså engelsk i større grad enn tidligere utafor klasserommet og i en fase av livet der vi lærer språk mest effektivt. Forskning antyder at slik tidlig og omfattende kontakt med språket på fritida kan bidra til å forklare hvorfor unge nordmenn er blant de beste i engelsk i Europa (Education First, 2023), og at språket er i ferd med å regnes som et andrespråk (i motsetning til et fremmedspråk) her til lands (Brevik & Hellekjær, 2018, s. 82; Sunde, 2019, s. 9–11).

At unge nordmenn har et mer anglifisert språk enn eldre nordmenn, skyldes altså ikke en refleks av alder eller livsfasen aleine, men må heller tilskrives tidlig og hyppig deltakelse i aktiviteter og på arenaer der engelsk dominerer. På denne måten har vi kanskje likevel grunnlag for å hevde at det er de unge som leder an i anglifiseringen av norsk – i alle fall hvis det er sånn at de faktisk *er* mer kreative og innovative i språkbruken enn de eldre samtidig som de i større grad deltar i en internasjonal digital verden der de får engelsk inn med morsmjølka. Spørsmålet er imidlertid om de unges bruk av anglisisme i dag er uttrykk for ei generasjonsvis endring av norsk etter forklaringsmodellen om tilsynelatende tid, eller om det heller skal regnes som en aldersbetinga språkbruk tilknyttet livsfasen ungdom/ung voksen.

5 Aldersbetinga variasjon eller språkendring?

5.1 Anglifisert språkbruk som aldersbetinga variasjon

Det fins grunner til å anta at bruken av anglisisme hos unge synker med alderen. Én av dem er at unge med tida vil gå ut av sterkt anglifiserte miljøer som er særlig populære blant ungdom og unge voksne. Et eksempel er ulike dataspill- eller *gamings*samfunn, som har vokst fram i løpet av de siste femti åra. Typisk for slike miljøer er at de inngår i store internasjonale samfunn der folk fra hele verden møtes for å spille, se hverandre spille og utveksle erfaringer. I slike nettverk er fellesspråket engelsk, og terminologien som kontinuerlig utvikles om spilla, er

engelskspråklig. Dette gjør at nordmenn som deltar, må beherske et tidvis avansert engelskspråklig begrepsapparat, sjøl når de spiller med andre nordmenn (se Sunde, 2016). Som vist i eksempla under, preger dette den norske dataspillsjargongen i utstrakt grad (de engelske innslaga er markert i kursiv):

- (2) a. Mirage skal vell fort ut av *map poolen* nå, men ser fram til flere *maps*, *Thumbs up!* (YouTube, 2019)
- b. til neste rocket league ep, kan du øve på *saves* og *fast-aerial*. [...] (YouTube, 2021)
- c. Jeg og kompisen min kan gjerne *carrye* deg og gi deg noen tips til å *improve*. Vi *pusher* selv mot gc i *ranked 2v2*. (YouTube, 2021)
- d. *Day 4 of asking*, kan du pliz kjøre *live stream* snart [...] (YouTube, 2021)
- e. *That random teammate* fortjente mere *cred!* *God damn*, solid spill av alle 3, *dreamteam* (YouTube, 2021)
- f. *Insaasaaane Bro* du er beeeeeest (YouTube, 2020)

Eksempla ovafor fra 2019–2021 er henta fra kommentarfeltet til et utvalg YouTube-videoer laga av unge, norske gamere, som øyensynlig primært har et ungt publikum. De engelske innslaga i eksempla består delvis av anglisismar som betegner et spesifikt *gaminginnhold* (f.eks. *map pool*, *saves*, *fast-aerial*) og delvis av mer generelle anglisismar (*improve*, *carry*, *dreamteam*) samt noe kodeveksling (*Thumbs up*, *Day 4 of asking*, *God damn*, *Insaasaaane [insane] Bro*). Sjøl om kodeveksling til engelsk ikke innebærer språkending på samme måte som lån (jf. del 2.2), er begge tegn på den tette kontakten med engelsk i miljøa. Likt tilfellet i andre sterkt anglifiserte subkulturer, kan engelsk antas å utgjøre en del av dataspillsamfunnas sjøloppfatning (Preisler, 1999, s. 14; Sunde, 2016), og språket har trulig en viktig symbolsk rolle ved sida av en mer praktisk.

Liknende roller kan tilskrives engelsk på ulike sosiale medieplattformer mer generelt, som TikTok, Instagram og Snapchat. Herfra kan man følge mer og mindre kjente personer og profiler som henvender seg til publikummet sitt helt eller delvis på engelsk. Som i dataspillsamfunna er mye av den sentrale terminologien som følger med sosiale medier og *influencer*bransjen, engelskspråklig (f.eks. *swipe*, *feed*, *caption* og *content*), og språket kan også her påstås å ha en viktig sammenbindende og symbolsk funksjon. Dette fargelegger språket til norske profiler, som bruker engelsk som et ledd i å følge språklig-konseptuelle trender eller markere tilhørlighet til personer eller grupper de ser opp til, jf. (3):

- (3) a. Vi feirer påsken med en *giveaway* – og DU kan bli med i trekningen! (Instagram, 2025)
- b. Jeg ble utfordret av Lyko-nissen til å bli med på årets julekalender*challenge* (Instagram, 2024)

- c. Føler meg alltid 100/10 når jeg *matcher* neglene med *outfiten* [...]. Sommerens *lifehack*. (Instagram, 2024)
- d. *from my camera roll lately* (Instagram, 2024)
- e. *dinner with the girls = best thing ever* (Instagram, 2025)
- f. *A very blessed girl. A very healed girl. A very happy girl. A very worthy girl.* (Instagram, 2025)

Eksempla i (3) stammer fra profilene til et utvalg unge norske *influencere* på Instagram de to siste åra. Også her består de engelske innslaga av sjanger-spesifikke ord (*giveaway*, *challenge*), samt mer generelle anglisismer (*outfit*, *lifehack*) og kodeveksling (eksempel 3d–f). Det man kan anta, er at bruken av engelsk som springer ut av slike miljø eller plattformer, vil kunne legges bort eller tones ned med tida; dersom man forlater anglifiserte nettverk, vil det naturlig nok kunne reflekteres i språket. Altså er det slik at den anglifiserte språkbruken ikke nødvendigvis er knytta til alder i seg sjøl, men heller aktiviteter og arenaer som mange unge orienterer seg mot. På denne måten vil bruken av engelsk blant de unge kunne forklaras som en refleksjon av interesser og engelskspråklig innputt, og ikke som et utslag av livsfase aleine.

5.1.1 Mediers mulige rolle i anglifiseringa

I et videre perspektiv er det rimelig å anta at også bruken av engelsk utafor de spesifikke plattformene vil kunne variere i takt med deltakelsen. Som de foregående eksempla illustrerer, kommer engelskens rolle i miljøa til uttrykk i språket utover en “faglig” sjargong. Dermed kan det tenkes at språkkontakten her setter spor mer generelt; når unge nordmenn har jevnlig og hyppig kontakt med engelsk på domener der språket i tillegg oppfattes som særlig prestisjefyllt, vil det kunne føre til forhøya engelskkompetanse og et generelt ønske om å bruke mer engelsk. Dette gjelder især når de unge samhandler med jevnaldrende, som kan antas å ha tilegna seg den samme engelsken som dem sjøl.

Denne antakelsen aktualiserer videre mediers mulige rolle i språkendringer. Innafor sosiolingvistikken har det lenge vært en utbredt konsensus at språkendring skjer gjennom ansikt-til-ansikt-interaksjon mellom språkbrukere (Stuart-Smith, 2007, s. 140; Stuart-Smith & Timmins, 2014, s. 179). Med framveksten av ulike medieformer har debatten gått om hvorvidt og hvordan disse spiller en rolle i språkendring (se f.eks. Coupland, 2014 samt øvrige bidrag i samme tidsskriftnummer). I denne sammenhengen har påvirkninga fra eldre medier som TV, radio og aviser – grunna mangelen på synkron toveis kommunikasjon – tradisjonelt blitt ansett for å være minimal og begrensa til spredning av leksikalske språktrekk (Kristiansen, 2014, s. 100; Stuart-Smith, 2007, s. 140). Med framveksten av sosiale medier de siste tiåra ser bildet noe annerledes ut ettersom de har gjort det mulig med digital samhandling i sanntid. Samtidig har utviklinga av internett og kommunikasjonsteknologi gitt oss rikere og raskere tilgang på

internasjonale medier og nettsteder. Dermed er det slik at medier i dag både kan gi oss språklig innputt og bidra til spredninga av språklige nyvinninger *samtidig* som de fungerer som arenaer for interaksjon i simultan tid. For mange nordmenn vil mediekonsumet og interaksjoner på sosiale medier innebære en ikke ubetydelig mengde eksponering for og bruk av engelsk, som vil kunne sette spor i norsk, jf. eksempla i (2) og (3). I tillegg vil altså engelskens rolle som internasjonalt fellesspråk på mange av plattformene kunne bidra til å påvirke språkbruken vår *indirekte* (jf. Kristiansen, 2014, s. 99–100) gjennom den høye anseelsen en slik rolle medfører. På denne måten er det flere grunner til å anta at medier legger til rette for økt bruk av engelsk i norsk og slik sett kan bidra til språkendring.

5.1.2 Økt språklig konservativisme med åra

Like fullt er det sannsynlig at ei orientering bort fra anglifiserte miljøer vil kunne gi utslag i en mindre engelskpåvirka språkbruk gjennom livsløpet. Det samme kan inntredenen i arbeidslivet og tilhørende sosiale nettverk. Når de unge utdanner seg og kommer ut i jobb, vil de kunne oppleve at det stilles visse språklige krav til dem for at de skal bli tatt på alvor. Dette kan innebære å bruke mer tradisjonelle og allment kjente ord og uttrykk. Ifølge Eckert (1997a, s. 164) kan presset om å tilpasse seg språklige normer i arbeidslivet forklare tendensen til at voksne i flere studier har vist seg å være språklig mer konservative enn unge. Sjøl om beskrivelsene av det avvikende ungdomsspråket kan kritiseres for å være overdrevet og delvis misforstått, kan det på denne måten likevel være noe i at overgangen til en ny livsfase innebærer språklige endringer hos individet i retning av (det som forbindes med) økt konservativisme. Så lenge anglisismen fortsetter å være forbundet med ung alder og ungdomskultur, vil overganger til nye arenaer eller faser i livet kunne føre med seg et ønske om å markere dette språklig ved å tone ned bruken av dem.

5.1.3 Aldersbetinga variasjon i bevisst engelskbruk

Det fins altså grunner til å tru at unge kan få et mindre anglifisert språk med åra, og at bruken av engelsk – enten generelt eller en mer spesifikk engelskspråklig sjargong – for en del unge nordmenn dermed opptrer som et alders- eller livsfasebetinga fenomen. Et viktig poeng i denne artikkelen er imidlertid at denne analysen ikke gjelder all form for anglifisert språkbruk. Det den primært antas å gjelde, er bruken av engelsk som språkbrukeren er *bevisst* – i hovedsak direkte lån og kodeveksling av lengre engelske segmenter, som (2) og (3) viser eksempler på. Den fremmede formen gjør at de engelske innslaga i disse eksempla er forholdsvis enkle å legge merke til, og valget av dem kan også antas å være bevisst fra avsenderens side. I mange henseender vil nemlig slike språktrekk bli valgt nettopp *fordi* de skiller seg ut; en av de mest sentrale årsakene til å låne inn noe

uta fra, er den prestisjen eller symbolkrafta som følger med slike former, og som kan brukes for å peke på eller vekke assosiasjoner til et spesifikt sosialt innhold (jf. del 4). Ifølge Labov (1994, s. 111–112) er det større sannsynlighet for at slike bevisste og symbolske lada språktrekk vil kunne modifieres i løpet av livet enn trekk språkbrukeren er mindre klar over. Sjøl om det er vanskelig å fastslå at direkte engelske former legges vekk med alderen, kan vi anta at språkbrukeren har et valg når det gjelder dem; vi kan velge å bruke dem, og vi kan velge dem bort. Hva da med de indirekte låna?

5.2 Indirekte lån som sannsynlige språkendringer

Det fins også grunner til å tru at bruken av anglismer holder seg stabil eller til og med øker med alderen. Dette gjelder blant anna ei rekke indirekte lån, som kan antas å være mindre bevisste enn direkte lån og kodeveksling. Årsaken ligger i hvordan det flerspråklige hodet behandler forskjellige språktrekk ulikt (jf. f.eks. Matras, 2009, s. 38–39). Når vi lærer et nytt språk, vil ikke alt som tilhører det nye språket, lagres isolert fra de språka vi kan fra før. I stedet vil språka være lagra sammen, og så er det språkbrukerens oppgave å holde styr på hvilke lyder, ord, konstruksjoner og regler som “tilhører” hvert av dem. I denne sammenhengen kan man anta at det er relativt enkelt for språkbrukeren å identifisere og kategorisere de ulike orda i repertoaret, ettersom ordet er en forholdsvis intuitiv språklig enhet som består av et konkret uttrykk og et mer eller mindre konkret innhold. Vanskeligere er det å ha kontroll på språklige mønstre eller konstruksjoner, det vil si “oppskrifta” på flerledda ord eller flerordsuttrykk, og å koble dem til “riktig” eller opprinnelig språk (se Matras, 2009, s. 148; 234–235). Dette ser vi eksempler på i (4), der norske konstruksjoner (markert i kursiv) har sneket seg inn i ytringer hos nordmenn som bruker engelsk. (4a) kom til uttrykk i et innlegg på Instagram, mens (4b) blei uttalt muntlig av en norsk båtkaptein.

- (4) a. we *are* incredibly *thankfull* for that you voted for us. (Instagram, 2017)
b. In case of emergency, the lifeboats will *blow up*.

I (4a) står uttrykket *be thankful for* foran ei nominal leddsetning. Mens dette går an på norsk (*være takknemlig for at ...*), vil preposisjonen i uttrykket utelates på engelsk (*be thankful _ that*). I (4b) er uttrykket *blåse opp* oversatt til engelsk *blow up* – et uttrykk som på engelsk får ei ganske annen (og mer dramatisk) betydning enn det norske i denne sammenhengen. Disse eksempla illustrerer at språkbrukerne ikke har noe problem med å velge engelske ord når de snakker engelsk, men at det er vanskeligere å holde styr på hvilke uttrykk som “hører til” eller fungerer på engelsk, og hvilke som hører til andre språk. Det interessante for oss er altså at lignende “feilkoblinger” mellom engelsk og norsk nå i økende grad skjer når nordmenn snakker norsk, jf. eksempla nedafor:

- (5) a. Og hvor vanskelig det kan være [...] å bli *husholdsnavn* i hele Norge.
- b. Møt opp *i person* og snakk med bedriftene.
- c. Min bordkavaler [...] *klippet meg av* med å si at han reagerte [...]. (blogg, 2018)
- d. *Gråt øynene dine ut!* (Facebook, 2022)
- e. Dude, jeg *tåret opp* da t-banen kjørte forbi. (Twitter, 2018)
- f. Du *betyr verden for meg*. (Instagram, 2015)

I (5a) har den engelske sammensetninga *household name*, som betegner en velkjent person eller merkevare, blitt oversatt til *husholdsnavn*, uten at det kan sies å være en etablert term på norsk (se Østbø, 2012); i (5b) har det engelske uttrykket *in person* blitt oversatt til *i person*, der ord som *personlig* eller *sjøl* ville dekke den samme betydninga på norsk (se Larsen, 2019). De øvrige eksempla er plukka opp fra blogger eller sosiale medier og modellert på hhv. *cut someone off* (5c), *cry one's eyes out* (5d), *tear up* (5e) og *to mean the world to someone* (5f).

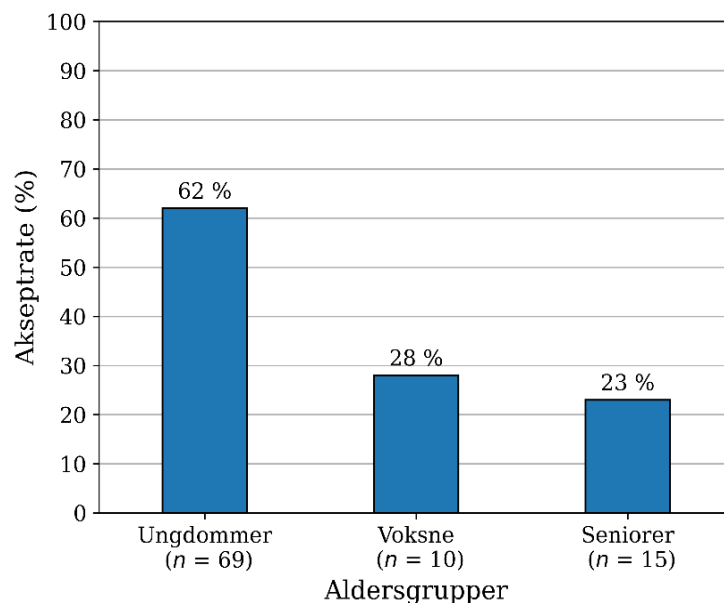
Ei utvikling der indirekte lån er i vekst, skyldes grunnleggende sett at kontakten vår med engelsk har økt, og at vi dermed har fått et større engelskspråklig repertoar å låne fra. I tillegg skyldes det altså at en del av de konstruksjonene vi har tilegna oss gjennom engelsk, vil kunne oppfattes som språknøytrale og dermed ubevisst anvendes breiere. Et anna forhold som indikerer at disse låna er mindre bevisste, er at de mangler den symbolkrafta som ligger i de direkte engelske formene, og som gjør at man kan bruke engelsk for å peke på eller skape forbindelser til bestemte personer eller samfunn. At kalkeringer ikke kan sies å utløse samme assosiasjoner, gjør at de har blitt beskrevet som en ny og avansert form for anglifisering (Gottlieb, 2012, s. 177). Dermed er det grunner til å anta at denne typen anglisisme i større grad enn direkte engelske ordformer vil kunne føre til endringer i norsk; dersom vi ikke vet at uttrykka stammer fra engelsk og de oppfattes som nøytrale, er det vanskelig å skulle legge dem bort. Et interessant spørsmål i denne sammenhengen er – igjen – hvilken rolle de unge kan antas å spille i denne utviklinga.

5.3 Indirekte lån blant unge språkbrukere

Det fins grunner til å anta at indirekte lån primært oppstår og spres blant unge språkbrukere. I tillegg til at unge nordmenn jevnt over kan mer engelsk enn eldre generasjoner og dermed har mer å låne, kan man gå ut fra at de unge også ligger an til å utvikle en mer automatisert engelskkompetanse, noe som vil øke sjansen for indirekte lån. Mens eldre generasjoner primært har lært engelsk gjennom formell opplæring i skolen og med et seinere starttidspunkt, lærer mange i dag språket i stor grad som et biprodukt av andre aktiviteter på digitale kontaktflater (jf. del 4). Når slik uformell språklæring skjer tidlig i livet, vil tilegninga av engelsk kunne ligne førstespråkstilegning på den måten at visse språktrekk lagres og prosesseres automatisk og ubevisst. Dette gjelder blant anna grammatiske

regler, men også faste og betydningsmessig transparente uttrykk og konstruksjoner, som mange kalkeringer altså er basert på. Motsatt vil seinere startalder og mer formell andrespråksinnlæring gjøre at flere deler av språket lagres som bevisst kunnskap (se Ullman, 2001).

Denne forskjellen blant yngre og eldre nordmenn regnes i Sunde og Kristoffersen (2018) som en mulig årsak til at unge nordmenn er mer tilbøyelige enn eldre til å godta engelske kalkeringer i norsk. I studien undersøkte vi kalkeringer gjennom akseptabilitetsvurderinger i tre aldersgrupper: ei gruppe ungdommer med gjennomsnittsalder på 18 år og to grupper voksne med gjennomsnittsalder på 55 og 75 år. Akseptabilitetsvurderingene besto av et utvalg setninger med relativt nye kalkeringer fra engelsk (deriblant *i min mening* og *over og over igjen* fra henholdsvis ‘in my opinion’ og ‘over and over again’), og deltakerne blei bedt om å vurdere i hvilken grad de oppfatta setningene som gangbar norsk. Resultata viste at ungdommen i langt større grad enn resten vurderte setningene som akseptable (se figur 1). Her kunne man også tenkt seg at resultatet gjenspeiler forskjellige holdninger, og at ungdommen godtar mest fordi de er mest positive til engelsk. I så fall må det ha vært på et ubevisst plan ettersom ingen av de ungdommene som blei spurt, hadde lagt merke til kalkeringene underveis i testen.

Figur 1: Akseptrate for 12 setninger med kalkeringer, jf. Sunde og Kristoffersen (2018, s. 288)

I denne studien antar vi altså at ungdommene jevnt over har lært engelsk uformelt og tidlig nok til at de – i flere tilfeller enn de eldre deltakerne – har lagra og prosesserer engelske konstruksjoner uavhengig av de engelske formene som realiserer dem. Det innebærer at de engelske konstruksjonene i større grad for ungdommene vil kunne oppfattes som språknøytrale (jf. del 5.2). På denne måten

fins det grunner til å tru at indirekte lån hovedsakelig oppstår blant unge nordmenn, og at vi med tida vil se ei økning av slike lån i norsk. Ved sida av at denne låntypen kan antas å være mindre bevisst, er ei viktig forutsetning for at de spres i norsk, at de godtas av norske språkbrukere. At de godtas av de yngre i vår studie, indikerer at slike kalkeringer lett kan få fotfeste i språket.

5.4 Ikke bare et spørsmål om form

En av faktorene som avgjør om en anglisisme blir værende i språket, kan altså være om språkbrukerne er bevisste om at de bruker den. Men dette utfallet kan ikke kun reduseres til et spørsmål om språklig form og bevissthet hos språkbrukeren. I så tilfelle ville vi ikke vært vitne til en bølge av direkte engelske lånord i norsk de siste 50–70 åra. For eksempel er det liten grunn til å anta at engelske termer som dekker konsepter vi mangler uttrykk for på norsk, kommer til å forsvinne. Slike såkalte *nødvendige* eller *kulturelle* lån vil kunne regnes for å etableres umiddelbart i et mottakerspråk, sia språket har et hull som det engelske ordet eller begrepet fyller. Den stadige tilveksten av kulturelle lån fra engelsk i norsk er uten tvil en av grunnene til at mange opplever at norsk anglifiseres. Her vil det imidlertid verken være snakk om generasjonsvis endring eller aldersbetinga variasjon og noe unge nordmenn nødvendigvis har initiert; i disse tilfella har vi heller å gjøre med *kollektive* språkendringer (jf. Wagner, 2012, s. 373), det vil si at alle eller store grupper i et språksamfunn endrer språket sitt samtidig. Sjøl om det trulig er begrensa hva i språket man kan endre seint i livet, vil leksikalske ord og uttrykk – uavhengig av opprinnelse – være mulige å tilegne seg.

Det er heller ikke usannsynlig at også de *unødvendige* låna får bli. Som nevnt i del 3 antas slike lån å være særlig utbredt blant ungdom. Samtidig kan det være vanskelig å stå utafør og bedømme hvilke lån som skal regnes som *unødvendige* og ikke. For eksempel viser Fevang (2021, s. 28) at lånordet *obsessed* for en gjeng ungdommer har en annen betydning enn norsk *besatt*, og at det ikke kan sies å avløse eller fortrenge det norske. Også Sunde (2016, s. 149) påpeker at lån som fra utsida kan se *unødvendige* ut, i dataspillmiljø har helt spesifikke betydninger som de norske orda mangler – og at de dermed er helt *nødvendige*. I tillegg til forskjellig semantisk innhold vil de engelske og norske formene dessuten kunne formidle forskjellig *sosialt* innhold og ha ulike pragmatiske effekter (Matras, 2009, s. 150). På denne måten kan man hevde at ingen lån er *unødvendige*, men at de får egne betydninger og bruksområder – og sin plass *ved sida av* de norske nærliggende uttrykka. Dette øker sannsynligheta for at låna får bli.

Uavhengig av hvordan låna kategoriseres, er det til syvende og sist usikkert om unge mennesker – eller andre – har et *ønske* om å unngå å bruke engelske ord og uttrykk i norsk, enten det gjelder å anvende etablerte anglisimer eller kodeveksle. For mange vil det tvert imot oppleves som en berikelse å ha et større språklig repertoar å velge blant i kommunikasjonen og å kunne uttrykke tanker, konsepter og nyanser med engelske termer i øvrige norske ytringer. At dette i det

hele tatt er mulig, må videre ses i sammenheng med den økte tospråkligheta i det norske språksamfunnet. Når vi kan anta at de rundt oss er vant med og forstår engelsk, trenger vi sjeldnere å unngå engelsk i situasjoner der engelske ord og uttrykk oppleves som hensiktsmessige. En slik tospråklig modus der man tillater seg å bruke engelsk aktivt sammen med norsk, vil antakelig være vanligst blant yngre nordmenn, som har tilegna seg engelsk fra barnsbein av, og som jevnt over har mye kontakt med engelsk i det daglige. Men gjelder det kun de unge?

5.5 Ikke bare et spørsmål om ung alder

Anglifiseringa av norsk kan best forstås dersom vi antar at engelsk og de kulturene språket er forbundet med, har en verdi for store grupper av befolkninga – *inkludert* de voksne (Preisler, 1999, s. 14). I tillegg bør vi være varsomme med å ha for sterke antakelser om ungdomsspråket når vi samtidig har lite informasjon om språket i andre aldersgrupper. Som nevnt i del 3 er ungdomstida den mest utforska fasen i sosiolingvistikken, mens voksenalderen er langt mindre undersøkt. Derfor er det viktig å minne om at det ikke bare er de unge som har tett og daglig kontakt med engelsk, og som bruker språket – enten bevisst eller ubevisst – som et ledd i å følge språklige trender eller markere at man er innafor. For eksempel var det ikke ungdommen som bestemte at NTNUs nasjonale rekrutteringskampanje i 2018, *Challenge*, skulle være engelskspråklig, eller at det nye innovasjonsdistriktet i hovedstaden skulle hete *Oslo Science City*. Det var heller ikke ungdommen som snakka om å finne sin bedrifts *purpose* og *why* på Oslo Business Forum, eller som bestemte at stillingstitler som *daglig leder*, *utvikler* og *økonomikonsulent* skulle byttes ut med *chief executive officer*, *developer* og *controller* i ei rekke norske firmaer. Næringslivs- og finansverdenen har lenge vært blant de sterkest anglifiserte domeneene i språksamfunnet uten at arbeidsstokken kan sies å ha vært dominert av kaotisk og opposisjonell ungdom. Det er altså langt fra bare unge nordmenn som har mye å gjøre med engelsk i hverdagen. Framover blir det dermed behov for å nyansere bildet av de unge og heve blikket. Et viktig spørsmål i denne sammenhengen blir å finne ut om de antatte språklige generasjonsforskjellene mellom unge og voksne i det hele tatt fins på dette området, og hvordan de eventuelt ser ut.

6 Avrundning

Norsk endrer seg fordi det norske og internasjonale samfunnet endrer seg. Språklig opplever vi den økte internasjonaliseringa først og fremst gjennom påvirkning fra engelsk. I denne artikkelen har jeg diskutert spørsmålet om de unges bruk av engelsk i dag skal regnes som ei pågående språkendring eller et fenomen som begrenser seg til ungdomstida eller tidlig voksenalder. Jeg mener at begge alternativene er sannsynlige, og at de til en viss grad fordeler seg på typen anglisisme. I alle fall vil visse anglisismer og typer anglifisert språkbruk kunne

regnes som mer bevisste og derfor enklere å legge bort – dersom det skulle oppleves som et behov. Spørsmålet er imidlertid om behovet for å holde språka atskilt er like stort i et engelskkompetent og tospråklig samfunn, der det engelske språket har en viktig funksjon både praktisk og mer symbolsk. Fordelen med å studere endringer mens de pågår, er uansett at vi kan få innsikt i hvilke motivasjoner og mekanismer som påvirker dem. I tillegg vil det være mulig å gjøre nye målinger i framtida, som vil gi oss resultater i faktisk, diakron tid.

Referanser

- Andersen, G. (2022). Engelske fraselån i norsk. *Norsk Lingvistisk Tidsskrift*, 40(2), 213–241. <https://ojs.novus.no/index.php/NLT/article/view/2127/2091>
- Anthonissen, L. & Petré, P. (2019). Grammaticalization and the linguistic individual: New avenues in lifespan research. *Linguistics Vanguard*, 5(2), 20180037. <https://doi.org/10.1515/lingvan-2018-0037>
- Brevik, L.M. & Hellekjær, G.O. (2018). Outliers: Upper secondary school students who read better in the L2 than in L1. *International Journal of Educational Research*, 89, 80–91. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2017.10.001>
- Castle, C.M. (2021). L1 English speakers in Prague: Motivators in language use and language borrowing. *Linguistica Pragensia*, 31(2), 161–187. <https://doi.org/10.14712/18059635.2021.2.3>
- Coulmas, F. (2013). *Sociolinguistics: The Study of Speakers' Choices*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9781139794732>
- Coupland, N. (2014). Language change, social change, sociolinguistic change: A meta-commentary. *Journal of Sociolinguistics*, 18(2), 277–286. <https://doi.org/10.1111/josl.12077>
- Drange, E.M. (2009). Anglicisms in the informal speech of Norwegian and Chilean adolescents. I A.-B. Stenström & A.M. Jørgensen (red.), *Youngspeak in a Multilingual Perspective* (s. 161–175). John Benjamins. <https://doi.org/10.1075/pbns.184.12dra>
- Eckert, P. (1997a). Age as a sociolinguistic variable. I F. Coulmas (red.), *The Handbook of Sociolinguistics* (s. 151–167). Blackwell. <https://doi.org/10.1002/9781405166256.ch9>
- Eckert, P. (1997b). Why ethnography? I U.-B. Kotsinas, A.-B. Stenström & A.-M. Karlsson (red.), *Ungdomsspråk i Norden* (s. 52–62). Stockholm Universitet.
- Education First (2023). EF English proficiency index. Henta fra: <https://www.ef.com/wwen/epi/>
- Fevang, S. (2021). *Norsklæreren i skvis. En kvalitativ studie av elever og læreres syn på anglisimer* [Masteroppgave]. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet. <https://hdl.handle.net/11250/2785105>

- Fonteyn, L. & Petré, P. (2022). On the probability and direction of morpho-syntactic lifespan change. *Language Variation and Change*, 34(1), 79–105. <https://doi.org/10.1017/S0954394522000011>
- Furiassi, C., Pulcini, V. & González, F.R. (red.) (2012). *The Anglicization of European Lexis*. John Benjamins. <https://doi.org/10.1075/z.174>
- Garrett, P. & Williams, A. (2009). Age-category boundaries and social identity strategies: Moving the goalposts. I M. Maegaard, F. Gregersen, P. Quist & J.N. Jørgensen (red.), *Language Attitudes, Standardization and Language Change: Perspectives on Themes Raised by Tore Kristiansen on the Occasion of His 60th Birthday* (s. 149–162). Novus.
- Gottlieb, H. (2004). Danish Echoes of English. *Nordic Journal of English Studies*, 3(2), 39–65. <https://doi.org/10.35360/njes.161>
- Gottlieb, H. (2012). Phraseology in flux: Danish Anglicisms beneath the surface. I C. Furiassi, V. Pulzini & F.R. González (red.), *The Anglicization of European Lexis* (s. 169–198). John Benjamins. <https://doi.org/10.1075/z.174.13got>
- Gottlieb, H. (2023). Multi-word echoes of English: Visible vs. invisible Anglicisms in Danish. *Globe: A Journal of Language, Culture and Communication*, 16, 1–28. <https://doi.org/10.54337/ojs.globe.v16i.8145>
- Graedler, A.L. (1998). *Morphological, Semantic and Functional Aspects of English Lexical Borrowings in Norwegian* [Doktorgradsavhandling]. Universitetet i Oslo.
- Graedler, A.L. & Johansson, S. (1997). *Anglisismeordboka: Engelske lånord i norsk*. Universitetsforlaget.
- Grimstad, M.B. (2017). The code-switching/borrowing debate: Evidence from English-origin verbs in American Norwegian. *Lingue e linguaggio*, XVI(1), 3–34. <https://www.rivisteweb.it/doi/10.1418/86999>
- Görlach, M. (2002). *English in Europe*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199273102.001.0001>
- Görlach, M. (2003). *English Words Abroad*. John Benjamins. <https://doi.org/10.1075/tlrp.7>
- Haspelmath, M. (2009). Lexical borrowing: Concepts and issues. I M. Haspelmath & U. Tadmor (red.), *Loanwords in the World's Languages: A Comparative Handbook* (s. 35–54). Mouton de Gruyter. <https://doi.org/10.1515/9783110218442.35>
- Hasund, I.K. (2006). *Ungdomsspråk*. Fagbokforlaget.
- Holmes, J. & Wilson, N. (2022). *An Introduction to Sociolinguistics* (6. utg.) Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780367821852>
- Hårstad, S. (2010). *Unge språkbrukere i gammel by. En sosiolingvistisk studie av ungdoms talemål i Trondheim* [Doktorgradsavhandling]. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet. <http://hdl.handle.net/11250/243705>
- Kotsinas, U.-B., Stenström, A.-B. & Drange, E.-M. (2000). *Ungdom, språk og identitet: rapport frå et nettverksmøte*. Nordisk Ministerråd.

- Kristiansen, T. (2010). Conscious and subconscious attitudes towards English influence in the Nordic countries: Evidence for two levels of language ideology. *International Journal of the Sociology of Language*, 204, 59–95. <https://doi.org/10.1515/ijsl.2010.031>
- Kristiansen, T. (2014). Does mediated language influence immediate language? I J. Androutsopoulos (red.), *Mediatization and Sociolinguistic Change* (s. 99–126). De Gruyter. <https://doi.org/10.1515/9783110346831.99>
- Kristiansen, T. & Vikør, L. (2006). Nordiske språkhaldningar – jamføring og konklusjonar. I T. Kristiansen & L. Vikør (red.), *Nordiske språkhaldningar: Ei meiningsmåling* (s. 199–214). Novus.
- Labov, W. (1966). *The Social Stratification of English in New York City*. Center for Applied Linguistics.
- Labov, W. (1994). *Principles of Linguistic Change 1: Internal Factors*. Blackwell.
- Larsen, M.H. (2019, 19. juni). Oppfordrer jobbsøkende til å se mot reiselivet i sommer. NRK. <https://www.nrk.no/tromsogfinnmark/oppfordrer-jobbsokende-til-a-se-mot-reiselivet-i-sommer-1.14584863>
- Lønsmann, D. (2009). From subculture to mainstream: The spread of English in Denmark. *Journal of Pragmatics*, 41(6), 1139–1151. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2008.11.003>
- MacKenzie, I. (2012). Fair play to them: Proficiency in English and types of borrowing. I C. Furiassi, V. Pulzini & F.R. González (red.), *The Anglicization of European Lexis* (s. 27–42). John Benjamins. <https://doi.org/10.1075/z.174.05mac>
- Matras, Y. (2009). *Language Contact*. Cambridge University Press.
- Matras, Y. (2011). Universals of structural borrowing. I P. Siemund (red.), *Linguistic Universals and Language Variation* (s. 204–233). Mouton de Gruyter. <https://doi.org/10.1515/9783110238068.204>
- Matras, Y. & Sakel, J. (2007). Investigating the mechanisms of pattern replication in language convergence. *Studies in Language*, 31(4), 829–865. <https://doi.org/10.1075/sl.31.4.05mat>
- Myers-Scotton, C. (1993). *Duelling Languages: Grammatical Structure in Code-switching*. Clarendon Press.
- Preisler, B. (1999). *Danskerne og det engelske sprog*. Roskilde Universitets Forlag.
- Pulcini, V., Furiassi, C. & González, F.R. (2012). The lexical influence of English on European Languages. From words to phraseology. I C. Furiassi, V. Pulzini & F.R. González (red.), *The Anglicization of European Lexis* (s. 1–24). John Benjamins. <https://doi.org/10.1075/z.174.03pul>
- Skretting, T.T. (2014, 31. desember). Ungdom lager sitt eget språk i sosiale medier. *Aftenposten*. <https://www.aftenposten.no/kultur/i/jKWA/ungdom-lager-sitt-eget-spraak-i-sosiale-medier>

- Språkrådet (2017). *Språkstatus 2017. Språkpolitisk tilstandsrapport fra Språkrådet*. <https://sprakradet.no/wp-content/uploads/sprakstatus-2017-1.pdf>
- Stenström, A.-B. & Jørgensen, A.M. (red.) (2009). *Youngspeak in a Multilingual Perspective*. John Benjamins. <https://doi.org/10.1075/pbns.184>
- Stuart-Smith, J. (2007). The influence of the media. I C. Llamas, L. Mullany & P. Stockwell (red.), *The Routledge Companion to Sociolinguistics* (s. 140–148). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203441497-21>
- Stuart-Smith, J. & Timmins, C. (2014). Language and the influence of the media: A Scottish perspective. I R. Lawson (red.), *Sociolinguistics in Scotland* (s. 177–196). Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1057/9781137034717_9
- Stæhr, A., Møller, J.S. & Maegaard, M. (2022). Youth language. I F. Brisard, M. Vandenbroucke, P. Gras & S. D’hondt (red.), *Handbook of Pragmatics* (s. 199–223). John Benjamins. <https://doi.org/10.1075/hop.25.you1>
- Sunde, A.M. (2016). “Inspect kniven i inventoryen min”: Språklig praksis i et nytt domene. *Norsk Lingvistisk Tidsskrift*, 34(2), 133–160. <https://ojs.novus.no/index.php/NLT/article/view/1344/1330>
- Sunde, A.M. (2018). A typology of English borrowings in Norwegian. *Nordic Journal of English studies*, 17(2), 71–115. <https://doi.org/10.35360/njes.435>
- Sunde, A.M. (2019). *Skjult påvirkning. Tre studier av engelskpåvirkning i norsk* [Doktorgradsavhandling]. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet. <http://hdl.handle.net/11250/2603492>
- Sunde, A.M. & Kristoffersen, M. (2018). Effects of English L2 on Norwegian L1. *Nordic Journal of Linguistics*, 41(3), 275–307. <https://doi.org/10.1017/S0332586518000070>
- Svedal, M.G. (2021). “men du snakker jo som en true fucking diva”: Ei undersøking av engelske importord og kodeveksling i fire norske humor- og underholdningspodkastar [Masteroppgave]. Universitetet i Bergen. <https://hdl.handle.net/11250/2762956>
- Thomason, S.G. & Kaufman, T. (1988). *Language Contact, Creolization, and Genetic Linguistics*. University of California Press.
- Ullman, M.T. (2001). The neural basis of lexicon and grammar in first and second language: The declarative/procedural model. *Bilingualism: Language and Cognition*, 4(2), 105–122. <https://doi.org/10.1017/S1366728901000220>
- Van Coetsem, F. (2000). *A General and Unified Theory of the Transmission Process in Language Contact*. Universitätsverlag Winter.
- Wagner, S. (2012). Age grading in sociolinguistic theory. *Language and Linguistics Compass*, 6(6), 371–382. <https://doi.org/10.1002/lnc3.343>
- Østbø, S. (2012, 21. september). CD-anmeldelse: Karpe Diem. *VG*. <https://www.vg.no/rampelys/i/3rp3q/cd-anmeldelse-karpe-diem>

English title and abstract

Age grading or language change? On young Norwegians and English influence

The article discusses the role of young Norwegians in the influence of English on the Norwegian language. It is commonly assumed that young Norwegians use a more English-influenced variety than older generations, and that they are at the forefront of the anglicization of Norwegian. However, an interesting question is whether the use of English among youth represents the beginning of language change, or whether it is rather a life-stage phenomenon tied to adolescence and early adulthood. I argue that young age plays a relatively minor role, and that the extent of anglicized language use is more closely linked to lifestyle factors and language attitudes commonly found among young people. Furthermore, I suggest that whether anglicisms are abandoned with age or retained and contribute to long-term changes in Norwegian partly depends on the type of anglicism. Anglicisms with a foreign form (typically loanwords) are assumed to be more conscious forms that are easy to avoid using, while anglicisms with a domestic form (typically calques) are assumed to be less conscious and therefore harder to discard during the transition to a new life-stage. The article draws on recent linguistic data from social media platforms – a type of material that has so far received little attention in the Norwegian context. In this way, the article also highlights the potential role of social media in language change, and how today's media landscape may facilitate increased use of English.

Keywords: age-graded variation, anglicisms, English influence, borrowing, code-switching, language change, youth language

Anne Mette Sunde

Postdoktor

Institutt for språk og kultur

UiT Norges arktiske universitet

anne.m.sunde@uit.no

Tidligere ph.d.-stipendiat

Institutt for språk og litteratur

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)